

TISKOVÁ ZPRÁVA: Vyjádření Koalice proti palmovému oleji k tiskovým zprávám, ve kterých někteří členové IUCN jménem své organizace vyzývají k ukončení bojkotu palmového oleje

Bojkot palmového oleje je správná cesta: palma olejná působí větší škody než ostatní olejnaté plodiny

Praha, 16. prosince 2018 – *V tomto roce se v celosvětových médiích objevily dvě tiskové zprávy, ve kterých představitelé IUCN (Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů) vyzývají k ukončení bojkotu palmového oleje. Podle nich by bojkot palmového oleje nutně navýšil plochu potřebnou pro pěstování ostatních olejnin s nižší výnosností. Odvolávají se při tom na podrobný oficiální dokument IUCN (Oil Palm and Biodiversity. A situation Analysis by the IUCN Oil Palm Task Force – viz příloha), vydaný v tomto roce, který ovšem ve skutečnosti k zastavení bojkotu nevyzývá. Podle našeho názoru jde o zneužití reputace IUCN k manipulaci světového veřejného mínění ve prospěch podpory palmového oleje. Vzniká dojem, že je odmítnutí bojkotu palmového oleje oficiálním postojem IUCN, sdíleným významnou většinou jeho členů.*

Stanislav Lhota, odborný garant KPPO a člen IUCN Primate Specialist Group, který se podílel na revizi dokumentu IUCN v prosinci 2017, se k celé aféře vyjadřuje takto: *„Během projednávání jeho obsahu skutečně padl návrh, aby v něm byl bojkot palmového oleje odsouzen. Následovala velmi vyostřená debata, neboť šlo o návrh postavený spíše na firemním lobbingu než na vědeckých důkazech a zahrnující argumenty, které byly neobjektivní, zavádějící, možná až na hranici lživosti. Po této diskusi bylo doporučení pro ukončení bojkotu z dokumentu vymazáno a ponechána byla jen objektivní a nestranná analýza celého problému. O to větším zděšením pro mne bylo, že se výzva proti bojkotu i přesto objevila z úst vedoucího autorského kolektivu Erika Meijaarda v první tiskové zprávě, která vydání dokumentu provázela, a o několik měsíců v další tiskové zprávě, tentokrát z úst generální ředitelky IUCN. Ačkoli si obou těchto kolegů vážím, považuji jejich jednání za neetické. Prosazovat své osobní názory a zájmy coby názor největší světové organizace pro ochranu přírody je podle mě nepřijatelné. Propagace palmového oleje by mohla mít nedozírné negativní následky. Tyto výroky dnes totiž ve velkém přebírají a šíří světová média bez toho, že by si kterýkoli z novinářů přečetl celý dokument, aby zjistil, že se v něm nic takového nepíše.“*

Vedle argumentů proti bojkotu zde přitom existují četné silné argumenty, které naopak pokračující bojkot palmového oleje, resp. snížení nadbytečné spotřeby a předcházení nárůstu poptávky po něm, podporují:

- (1) Předně, bojkot palmového oleje nemusí znamenat spotřebu jiných rostlinných olejů jeho nahrazením. Taková úvaha je postavená na nepochopení nezákladnějších principů ekologicky zodpovědného chování. Nekoupit si výrobek s palmovým olejem by nemělo nutně znamenat koupit si nějaký jiný. Velká většina potravin obsahujících palmový olej spadá do kategorie nezdravých a zbytných potravin (junk food, prázdné kalorie, tj. potraviny s vysokou energetickou, ale s malou výživnou hodnotou, kterým se lze jednoduše vyhnout bez náhrady). Méně palmového oleje by tak mohlo pomoci zavedení národních strategií pro zdravější výživu. Podobně i řada kosmetických přípravků je zbytných a mohli bychom tak pokračovat dále. Palmový olej nepotřebujeme ani do biopaliv, protože se jedná o řešení neekologické, neekonomické a technologicky nevyspělé řešení. Biopaliva první generace jsou překonanou slepou uličkou.
- (2) Připouštíme, že v řadě případů bojkot bude znamenat nahrazení palmového oleje jiným olejem. Jeho relativní „škodlivost“ pak ale nelze posuzovat pouhým srovnáním hektarových výnosů. Je zcela nemožné srovnávat hektar tropického deštného pralesa s hektarem tropického suchého lesa nebo zemědělské krajiny mírného pásma sloužící k pěstování některých jiných olejů. Deštné pralesy pokrývají pouze 7 %

celkové plochy země, přesto jsou to místa s mimořádně vysokou biologickou rozmanitostí, s velkým podílem suchozemských živočišných a rostlinných druhů, včetně řady druhů endemických. Dále hrají nesrovnatelně důležitější úlohu při udržování zdravého globálního prostředí a ukrývají tisíce potenciálních léků proti různým závažným onemocněním. Tvrdit, že zničení jednoho hektaru tropického pralesa je srovnatelné s využitím jednoho hektaru naší zemědělské krajiny pro pěstování olejnin by bylo stejné, jako kdybychom tvrdili, že pokud dopadne meteorit na náš dům, utrpíme stejnou škodu, jako kdyby dopadl vedle na naši zahradu.

- (3) Velký omyl představuje úvaha, že pokud přestaneme kupovat palmový olej, bude jeho produkce nahrazena produkcí sóji. Produkce sóji v tropické Americe skutečně představuje obrovský ekologický problém. Tato sója je však využívána na výrobu krmiv pro hospodářská zvířata, a její nezodpovědnou produkci tak podporujeme nákupem masa, vajec a mléčných výrobků. Mnoho let monitoringu složení potravin v České republice ale jasně dokládá, že probíhající odklon od palmového oleje neznamena podporu produkce sóji. Palmový olej je nahrazován v převážné většině případů řepkovým nebo slunečnicovým olejem a v některých případech i kokosovým olejem a bambuckým máslem – tukem z máslovníku, nikoli však sójovým olejem.
- (4) Je třeba zvážit i úrodnost půdy. Přestože stávající plantáže budou ještě několik let produkovat palmový olej, obrovská výnosnost palem olejných na chudých tropických půdách bude v budoucnu vyžadovat vysoké náklady. Na Kalimantanu způsobuje intenzivní produkce palmového oleje velmi rychlou degradaci půdy (např. okyselení kvůli používání močoviny a jiných hnojiv a kvůli erozi), ztrátu podzemních vod a znečištění řek. Některé z třicet let starých plantáží na jižním a východním Kalimantanu se nyní stávají neproduktivní pouštinou. Výnosnost olejových palem proto není vyšší než u jiných olejnatých plodin, je jen „rychlejší“ a také bude rychleji klesat. Zatímco např. v mírném pásu Evropy a Severní Ameriky lze při správné péči pole pro produkci olejnin využívat tisíce let, na chudých starých tropických půdách (ultisolech), rašelinných půdách a na písčitých půdách půjde jen o desítky let, pokud by měla produkce zůstat takto vysoká.
- (5) Jako alternativa bojkotu palmového oleje je nabízena jeho certifikace na základě principů a kritérií RSPO (Kulatého stolu pro produkci udržitelného palmového oleje). Ignoruje se však při tom fakt, že samotná RSPO certifikace je vysoce kontroverzní řešení, vůči kterému doposud panuje značná nedůvěra. Analýzy prokazují, že se členské korporace RSPO k životnímu prostředí chovají lépe než nečlenské, nicméně ne o mnoho lépe. Na území jejich koncesí i nadále dochází k intenzivnímu ničení deštných pralesů a situace se v poslední době spíše zhoršuje, neboť se RSPO začíná spíše než na řešení samotných problémů zaměřovat na zelenou propagandu, kdy se může zdát, že není potřeba vyvíjet další tlak na zlepšování. K tomuto nešťastnému trendu bohužel poslední tiskové zprávy IUCN významně přispívají. Bez omezení spotřeby RSPO certifikovaný olej nebude nijak řešit problémy konvenční (nezodpovědné) produkce převážné většiny palmového oleje, protože nedokáže tak obrovskou poptávku pokrýt, aniž by kvůli tomu nemusela být zabírána další půda na úkor deštných pralesů.

Na závěr dodáváme, že nekritizujeme zprávu jako takovou, ale jen její zkreslené výstupy v podobě tiskových zpráv některých členů IUCN a jejich dalších interpretací na zpravodajských portálech.

Samotná studie IUCN nepřináší nová či převratná zjištění, zejména upozorňuje na nutnost pokračovat ve výzkumech a zdůrazňuje komplexitu jevu v globálním měřítku. IUCN opakovaně uvádí, že většina palmového oleje je produkována s minimálními ohledy na životní prostředí a zachování biologické rozmanitosti planety. Budoucnost vidí ve vytvoření poptávky po palmovém oleji, který bude „čistý“ z hlediska dopadů na přírodu. Jak IUCN ovšem zároveň konstatuje, dnešní systém certifikace žádnou takovou jistotu spotřebitelům nedává a je třeba přinutit producenty ke změně přístupu. S tímto stanoviskem plně souhlasíme

a jsme toho názoru, že i omezování spotřeby palmového oleje je za těchto podmínek logické a dává smysl, zejména pak v zemích, které samy žádný palmový olej neprodukují.

Další odkazy:

- Podrobnější informace (nejen) k certifikaci palmového oleje: <http://www.stoppalmovemuoleji.cz/docs/FAQ.pdf>
- Pět nejčastějších omylů zastánců intenzivní produkce palmového oleje: http://www.stoppalmovemuoleji.cz/docs/Pet_nejcastejsich_omylu.pdf
- 12 mýtů o palmovém oleji: http://www.stoppalmovemuoleji.cz/docs/Dvanact_mytu.pdf
- Údaje o spotřebě palmového oleje: http://www.stoppalmovemuoleji.cz/posters/kudy_tece_palmovy_olej.pdf
- Co je to IUCN: https://www.mzp.cz/cz/mezinarodni_svaz_ochrany_prirody

Odkazy na původní tiskové zprávy:

- <https://www.iucn.org/news/secretariat/201806/saying-no-palm-oil-would-likely-displace-not-halt-biodiversity-loss---iucn-report>
- <https://www.theguardian.com/environment/2018/jun/26/palm-oil-disastrous-for-wildlife-but-here-to-stay-experts-warn>

Kontakty:

Mgr. Kateřina Holubová, mluvčí KPPO, mluvci.kppo@gmail.com, tel.: 777 153 133

PŘÍLOHA

Citace veškerých zmínek v neprospěch bojkotu palmového oleje, které se objevily v původním dokumentu „Oil Palm and Biodiversity. A situation Analysis by the IUCN Oil Palm Task Force“. Ve všech případech je kritika zmiňovaná jako tentativní, věc názoru některých odborníků a naopak v rozporu s názory jiných. IUCN v tomto původním dokumentu k ukončení bojkotu rozhodně nevyzývá:

Str. 51: „Exporting countries including Indonesia and Malaysia have objected to these bans, arguing that they discriminate against palm oil and ignore other biofuels such as soybean that also drive tropical deforestation (311). Others argue that such bans may be counterproductive. Imposition of blanket restriction on palm oil imports provides no incentives for conservation-friendly practices, but instead treats all palm oil as equal (312). For instance, oil palm expansion in Latin America has largely occurred onto already cleared lands on non-peat soils, such as pasturelands (24). Nevertheless, even use of “sustainable” palm oil as a biofuel is likely to induce indirect land use change and associated impacts on biodiversity and climate.“

Str. 67: „Many stakeholders are working on solutions to the sustainability issues of this sector. Yet, the issues are complex and context-dependent, and unlikely to be solved with silver bullets. Changes in the discourses in consuming and producing countries call for further research to understand the actual benefits and impact of policies such as the banning of palm oil and the implementation of landscapes approaches.“

Str. 83: „Many in the conservation community dislike oil palm cultivation because of its negative biodiversity impacts (491), even though this is a feature of many agricultural commodities. This situation analysis of oil

palm and biodiversity shows that the relationship between the two is complicated. A ban on palm oil, as for example called for by some, could have overall negative biodiversity impacts, if, for example, demand for vegetable oil was then satisfied by conversion of biodiverse ecosystems for cultivation of alternatives more land-hungry than oil palm, such as soy. Similarly, yield increases in palm oil could mean that the same amount of oil is produced on less land, thus benefiting biodiversity, but it could also make palm oil even more competitive compared to other crops, increasing palm oil expansion at the expense of other lower yield crops. This would demand stricter control on expansion than currently seems possible. The palm oil debate is not simple.“

Celý původní dokument je k dispozici zde:

<https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/2018-027-En.pdf>